

LBPRIS

We know
books

ÎN CĂUTAREA LUI SERGIU CELIBIDACHE

Gaby Michailescu
în dialog cu Fabian Anton

EDITURA VREMEA
BUCUREȘTI
2023

CUPRINS

Cuvânt-înainte.....	7
I. Scurte povestiri genealogice.....	11
II. Fuga.....	21
III. Iubirile.....	47
IV. Politica	68
V. Dărâmând miturile.....	81
VI. Madame Non.....	97
Fișă biografică.....	165

I. SCURTE POVESTIRI GENEALOGICE

– Domnule Gaby Michailescu, pentru început aș vrea să spunem celor ce vor citi aceste rânduri câteva cuvinte despre dumneavoastră. Sunteți considerat cel mai important impresar pe care l-a avut vreodată cultura română. Ați fost impresarul Mariei Tănase, al lui Grigore Vasiliu Birlic, ați lucrat cu marele Ion Iancovescu, cu Alexandru Giugaru...

– Cu Ștefănescu-Goangă, cu Amza, cu Beligan...

– Da. Am spus, mulți vă consideră cel mai important impresar al teatrului românesc. V-ați născut în Craiova...

– Da, la 14 decembrie 1910.

– Cine era tatăl dumneavoastră?

– Tata, Elie Michailescu¹, făcuse studii la Conservatorul de Muzică și Declamație din Paris unde a înființat și un cor, corul Capelei Române. Apoi, întors în țară, și-a schimbat numele din Ilie Mihăilescu în Elie Michailescu și a fost profesor la Liceul „Carol I” și la Școala Militară din Craiova. În 1902 a înființat și a dirijat Societatea Muzicală

---

¹Elie Michailescu (1868-1929), muzician, profesor, tatăl impresarului și memorialistului Gaby Michailescu.

– Dumneavoastră ați debutat în presă la o vârstă destul de fragedă.

– Eu am publicat primul articol la 15 ani.

– Unde ați debutat, la ce ziar? Mai țineți minte?

– Am debutat în 1925, la *Rampa*². Nu știi matală ce era *Rampa*.

– Am auzit...

– Cucoane, *Rampa* era cel mai important cotidian cultural al țării. Era cotidian, apărea zilnic. Singurul cotidian integral cultural pe care l-a avut vreodată România. Acolo am debutat.

– Și în lumea aceasta, a scenei, cum ați ajuns?

– Păi, datorită tatălui meu. Tata era un mare meloman, un om tobă de carte, știa tot ce se joacă în România, vedea tot. Aveam abonament la toate concertele, mă lua cu el peste tot.

– Și v-a plăcut...

– Sigur că da. Am început să scriu, să public, apoi am dat la Conservator, am picat...

– Ați picat la examenul de la Conservator?

– Da. Eu actor doream să mă fac. Dar m-au picat.

– De ce? Mai știți cine era în comisie?

– Sigur că da. Bulăndroaica³...

– Doamna Bulandra v-a picat?

– Da. Într-un fel, mi-a prins bine, că, dacă nu mă pica, nu mă apucam să scriu.

² *Rampa* – revistă de teatru, muzică, artă și literatură, publicată la București începând cu 14 octombrie 1911.

³ Lucia Sturdza-Bulandra (1873-1961), renumită actriță de teatru.

– Știi că ați avut probleme cu doamna Bulandra când a apărut prima dumneavoastră carte.

– Sigur că da. La *Culise și reflectoare*⁴ nu m-a dat în judecată?

– A cerut interzicerea volumului...

– Păi, l-a și interzis. După ce Bulandra a câștigat procesul, cartea a fost retrasă din librării și trimisă la topit.

– Când se întâmpla asta?

– În 1935.

– Aveați 25 de ani.

– Nu împlinisem 25.

– Acum să povestim și cum s-a născut acest proiect, această carte ce, sperăm, o să apară cât de curând. Trebuie să spunem că, în urmă cu doi ani, am lansat, în premieră, la Ateneul Român, corespondența lui Sergiu Celibidache cu vechiul lui prieten, avocatul armean Eugen Trancu-Iași⁵. Ați fost prezent atunci, alături de domnul Iosif Sava, de domnul Vosgianian și de celelalte personalități ce au dorit să nu rateze acel eveniment...

– Așa este.

– Acum, de curând, ați avut bunăvoința să ne vizitați la redacție⁶ și să ne acordați un foarte interesant interviu⁷ în care ne-ați povestit despre prietenii dumneavoastră armeni.

---

⁴ Volumul de debut al lui Gaby Michailescu, *Culise și reflectoare*, apărut la editura Ideia din București, 1935.

⁵ Sergiu Celibidache, *Scrisori către Eugen Trancu-Iași*, Editura Ararat, București, 1997.

⁶ Redacția revistei *Ararat*, unde eram redactor.

⁷ Gaby Michailescu, „Despreășii armeni ai scenei”, în *Ararat*, an X, nr. 20 (51), 16-31 octombrie 1999, p. 7.

LIBRIS | www.libris.ro
books

– Am auzit că ai avut ceva probleme din cauza asta...⁸

– Au fost. Au trecut. Însă în acel interviu am avut surpriza să aflu și amintirile dumneavoastră despre Sergiu Celibidache și despre părțile mai puțin cunoscute din viața acestui mare dirijor. De aici s-a născut ideea acestui volum despre viața neștiută a lui Sergiu Celibidache. Așadar, pentru cei ce ne vor citi, spuneți-ne pentru început cum l-ați cunoscut. Știu că sunteți destul de apropiați ca vârstă...

– Cucoane, uite cum e povestea. Ți-am zis, eu sunt născut în 1910, pe 14 decembrie. Celibidache e născut doi ani mai târziu, cam așa, prin vară.

– Celibidache era născut pe 11 iulie 1912, la Roman.

– Așa. Vezi, știam eu ceva... El e născut în vară, în 1912, eu în iarna lui 1910.

– Erați destul de apropiați ca vârstă... L-ați cunoscut bine?

– Cucoane, de prin 1930, când s-a certat cu taică-său și a lăsat Iași pentru București, și până în 1936, când a părăsit țara definitiv, am mâncat din același blid. Nu știu dacă sunt mulți care să-l fi cunoscut mai bine decât mine.

– Atunci, haideți să o luăm cu începutul. Pentru cei care nu știu, trebuie să spunem că Sergiu Celibidache...

---

⁸ Imediat după apariția interviului, acad. Nicolae Cajal, pe atunci președinte al Federației Comunităților Evreiești din România, a cerut demiterea mea pentru „propagandă legionară”.

– Da. Noi, când doream să-l enervăm, așa-l strigam, „Mișu” ... Făcea ca toate alea...

– De ce „Mișu”?

– Păi așa-l chema, Mihai. Mișu.

– Nu știam.

– El așa era trecut în buletin: Sergiu-Mihai Celibidache. A preferat însă să-și spună Sergiu așa, dintr-un spirit de frondă. Că era tânăr și pe vremea aceea făcea paradă, dorea să pară ateu. Chiar spunea: „Prefer Sergiu fiindcă Sfântul Sergiu nu există, dar Sfântul Mihail există!”

– Bine, există și Sfântul Serghie, dacă e s-o luăm așa...

– Există, sigur că există. Dar așa îi plăcea lui, să șocheze. Știi ce i-a zis lui violonista aia?

– Nu. La cine vă referiți?

– Era una bălaie, feblețea lui Karajan⁹. Și s-a nimerit să trebuiască odată să interpreteze ceva și sub bagheta lui Celibidache.

– Asta după ce interpretase sub bagheta lui Karajan?

– Da. Ea era preferata lui Karajan și odată a trebuit să cânte și cu Sergiu. Știi care a fost prima treabă pe care i-a cerut-o Celibidache?

---

⁹ Se referă la violonista Anne-Sophie Mutter care, în 1983, pe când avea doar 20 de ani, a intrat într-un conflict cu Sergiu Celibidache, numindu-l „dictator”. În urma acestui conflict, Mutter a fost nevoită să-și anuleze concertele pe care le avea împreună cu Sergiu Celibidache. Anterior, Mutter colaborase (prima dată pe când avea doar 13 ani) cu Herbert von Karajan.

– Nu. Care?

– I-a zis: „Dacă vrei să cânti cu mine, trebuie să uiți tot ce ai învățat de la Karajan!” Îți dai seama, a rămas aia...

– Bine, lui Celibidache toată viața i-a plăcut să șocheze...

– Absolut. Absolut. Dar, apropo de ce ziceai matale, nu, era doar o mască. Nu era deloc ateu. Dimpotrivă.

– Juca teatru.

– Da. Era adolescent și așa era moda pe atunci, să urla în gura mare că nu crezi în nimic...

– Sigur, se lansase Cioran...

– Nu doar Cioran. Toți erau apucați de treaba asta. Și actorii, și scriitorii, și cântăreții...

– Dădea bine...

– Da. Dădea bine. Țin minte că, uneori, ca să-l îmbunzez, îi ziceam din Alecsandri. Știi cum folosea Alecsandri, marele Alecsandri, numele ăsta, „Cilibidache”?

– Nu.

– N-ai citit teatrul lui Alecsandri?

– Doar puțin...

– Păi atunci ce vorbim, cucoane?! Ia teatrul lui Alecsandri, e în volumul de *Opere* ăla mare, volumul V, cred. Ia acolo și vezi: „Cilibidache” la Alecsandri însemna „domnișor”. Și o spune marele Alecsandri, nu spun eu... Ia și citește.

– Și așa îl îmbunați?

– Păi, da. Când îl apucau dracii, că îi sărea mai mereu țandăra, băgam din Alecsandri: „Șezi domol, dragă Cilibidachi!”¹⁰

– Acum trebuie să vă povestesc ceva: imediat după ce am lansat la București volumul de corespondență Celibidache – Trancu-Iași, am fost invitați să-l lansăm și la Galați, unde trăiesc nepoții marelui dirijor.

– Da, este un gazetar acolo, frate-său, parcă...

– Nu. La Galați se află cei doi copii ai doamnei Irina Macovei¹¹, sora lui Sergiu Celibidache. Este acolo, celebru, domnul Radu Macovei¹², director al cotidianului *Viața Liberă*, la care am onoarea să colaborez, și mai este și nepoata dânsului, doamna Nicoleta Macovei, profesoară de engleză.

Ei bine, odată ajunși în Galați, am fost primiți la Palatul Episcopal de către Prea Sfințitul Părinte Casian, căruia i-am dăruit volumul de corespondență abia apărut. A doua zi, când ne-am revăzut, era foarte trist: „Am citit cartea, dar să știi că nu mi-a plăcut!”, mi-a zis. „Cum să spui, domnule, că tu ești cu yoga, cu Buddha, cu Dalai Lama?! Păi atunci ce mare dirijor ești tu?! Celibidache trebuia să rămână ortodox, să nu umble cu prostii d-astea...”

– Așa ți-a zis?

---

¹⁰ Vezi „Stan Covrigariul – cânticel comic cântat de d-nul Milo, pe teatrul din București”, în Vasile Alecsandri, *Opere complete. Partea I: Teatru*. Vol. 1: *Canțonete comice, scenete și opere*, Editura Librăriei Socec, București, 1875.

¹¹ Irina Paraschiva Macovei (1919-2018), alintată în familie „Sonia”. Soția ofițerului Gheorghe Macovei.

¹² Radu Macovei (1943-2020), jurnalist.

– Da. Prea Sfîntitul Casian...

– Păi da, că Celibidache avea povești d-astea.

Încă de atunci era cu yoga, cu fel de fel de...

– Bun. Să revenim. Celibidache se naște la Roman, în vara anului 1912. În familia sa existau magistrați¹³, francmasoni, diplomați¹⁴, arhitecți¹⁵... Un anume Aristarh Celibidache, frate cu bunicul dirijorului, arhitectul Polichron, era președinte al Consiliului General din Cahul¹⁶ iar tatăl lui Sergiu, Demostene Celibidache¹⁷, a fost un timp chiar prefect al județului Iași.

– Taică-său era orfan, din câte știu...

– Da. După moartea părinților, se pare că au murit de tuberculoză, Demostene și fratele său, Tănase, vor fi crescuți de sora lor mai mare, Sofia Celibidache¹⁸, directoarea Azilului de Bătrâni din Galați. La origine, se pare că familia Celibidache erau greci sosiți din Cahul la Galați...

Apoi, după moartea primei soții¹⁹, Demostene Celibidache a cunoscut-o pe Maria Brăteanu²⁰,

---

¹³ Nicolae A. Celebidachi (1844 – ?), judecător la Curtea de Apel din Focșani. Membru al lojii „Discipolii lui Pitagora” din Galați.

¹⁴ Nicolae Celibidache (1904 – ?), diplomat.

¹⁵ Polichron Celibidache, bunicul lui Sergiu Celibidache.

¹⁶ *Vezi Monitorul*, nr. 240, din 25 octombrie/ 6 noiembrie 1867, p. 1203.

¹⁷ Demostene Celibidache (1867-1957), locotenent-colonel de cavalerie, prefect de Iași din partea Partidului Liberal.

¹⁸ Sofia Celibidache (1859-1939).

¹⁹ Prima soție a lui Demostene Celibidache a fost Aglaia Var-duca (? – 15 decembrie 1921).

²⁰ Maria Brăteanu (1878-1962), cea de a doua soție a lui Demostene Celibidache. Mama dirijorului.

înrudită cu familia boierească Galin²¹, iar familia pleacă din Galați și se stabilește în Roman²², unde mama dirijorului va fi angajată ca profesoară de Fizică și Chimie.

– Păi, da. Știu povestea de la Carmen²³, care era un soi de nepoată a lui Sergiu. Ea îmi povestea despre legăturile astea dintre ei. Bunică-său fusese pictor și, din câte știu, era un frate al bunicii lui Sergiu. Cam așa. Bine, Carmen a avut în familie numai d-ăștia, pictori, artiști lirici, actori²⁴... D-aia a și ieșit așa talentată. Dar să-ți spun un lucru: Sergiu nu vorbea aproape niciodată despre ei.

– Nu vorbea despre rădăcinile sale?

– Nu. Foarte puțin. De taică-său, cel puțin, nici nu dorea să audă...

– Știu. S-au certat...

– Pentru el, pe vremea aia, familia însemna doar mama, frații și surorile. Atât.

---

²¹ Smaranda Brăteanu, bunica maternă a dirijorului, era născută Galin.

²² S-au stabilit în Roman la începutul anului 1912.

²³ Carmen Galin (1946-2020), actriță de teatru și film.

²⁴ Bunicul, Victor Galin, fusese profesor la Institutul de Belle Arte din Iași. Unchiul actriței, Baltazar și Panait Galin, au fost sculptori, iar lucrările lor pot fi văzute și acum în Parcul Copou. Tatăl actriței era pictor și scenograf, absolvent al Academiei Mihăilene și elev al lui Octav Băncilă. Mătușa ei, Elena Galin, era cântăreață la Opera Română, iar mama actriței urmase studii particulare de muzică și artă dramatică.

– El mai avea încă 4 frați: era Neculai²⁵, inginerul, și apoi erau surorile lui, Magdalena²⁶, Tatiana²⁷, alintată „Tania“ și Irina Paraschiva.

– Aia din America care era?

– Cea din Venezuela era Tania Maxim. Soția diplomatului Petre Maxim. Cea care, în tinerețe, profesa ca instructor de înot.

– Așa... Știam eu ceva... Și mai era și ăla de la Televiziune... Tot rudă cu ei...

– Cine?

– Tot apărea pe la TVR... Nu mai știu cum îl chema. E vestit...

– Tatulici?

– Așa. El. Știi că era rudă cu Celibidache.

– Tatulici fusese căsătorit cu nepoata lui Sergiu Celibidache, cu sora lui Radu Macovei.

– Așa... Fusese și el când ai lansat corespondența. Era în sală.

---

²⁵ Neculai Radu Celibidache (1916-1989), inginer electromecanic.

²⁶ Magdalena Lucia Celibidache (1910-1985), profesoară de geografie și istorie. Dată afară din învățământ în 1950, va lucra până în 1965 la Uzinele Chimice Române din București și apoi ca bibliograf la Biblioteca Conservatorului „Ciprian Porumbescu” din București (între 1965 și 1968).

²⁷ Tatiana Rodica Celibidache (1914-2011).